

הנחיות לכתיבת הפניות וביבליוגרפיה במדעי החברה

כללי הציטוט הביבליוגרפי הנהוגים בלמדא – ההוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה – מבוססים על שיטת APA (*American Psychological Association*). על פי שיטה זו, נהוג לציין את פרטי המקור בקצרה בגוף הטקסט בין סוגריים (שם המשפחה של המחבר או המחברת, שנת הפרסום ולעתים גם ציון של מספרי עמודים). בסוף הטקסט (של הספר או המאמר) מובאת רשימת המקורות הביבליוגרפיים שאוזכרו בו על פי סדר א-ב של שמות המשפחה, תחילה המקורות בעברית ולאחר מכן המקורות בלועזית. ככלל, בחרנו לאמץ שיטה זו. עם זאת, מצאנו לנכון לשלב בה התאמות משלנו על פי סוגי החומרים והספרים היוצאים לאור באוניברסיטה הפתוחה.

בסעיפים להלן נפרט הנחיות כלליות לכתיבת מקורות ביבליוגרפיים, הן בגוף הטקסט הן ברשימה הביבליוגרפית שבסופה. בצמוד להנחיות ניתן דוגמאות לכתיבת סוגים שונים של מקורות.

הפניות בטקסט ובהערות שוליים למקורות ביבליוגרפיים

- הפניה למקור אחד או לשני מקורות תובא בגוף הטקסט בין סוגריים.
דוגמאות: (Welkos 1984); (קפלן 1979; בן גל וסלונים-נבו 2018)
הפניה ליותר משני מקורות תיכתב בהערת שוליים.
- אם מצוין מספר העמוד, יש למקמו אחרי שנת הפרסום, ולפניו פסיק.
דוגמאות: (קפלן 1979, 33); (Sumner 1994, 45; 54)
- הפניות בהערות שוליים ייכתבו **בסדר כרונולוגי** של שנת הפרסום של המקורות, מן המוקדם אל המאוחר.
הפניות למקורות מאותה שנה ייכתבו על פי סדר א-ב.
הפניות למקורות בעברית יבואו לפני הפניות למקורות בלועזית.

- במקור שנכתב על ידי **שלושה מחברים ומחברות ומעלה**, ייכתב רק שם המחבר הראשון ואחריו המילה "ועמיתים" או "ועמיתות", ובמקור לועזי – *et al.*
דוגמאות: (כהן ועמיתים 2015); (Casella et al. 2016)
במקור שנכתב על ידי **שתי מחברות**, ייכתבו שמות שתייהן.
דוגמה: (בן גל וסלוניס-נבו 2018)
- ברשימת המקורות הביבליוגרפיים יופיעו שמותיהם של **כל** המחברים והמחברות (לרבות שמותיהם של כל העורכות והעורכים, המתרגמות והמתרגמים).
- בהפניה **לשני מקורות או יותר של אותו מחבר או אותה מחברת** יופיעו שנות הפרסום של המקורות בסדר רץ, מן המוקדם למאוחר, וביניהם יחצוץ הסימן נקודה פסיק (;).
דוגמה: (ניסן 1983; 1986)
- הבחנה בין **מקורות של אותו מחבר או אותה מחברת מאותה השנה** תיעשה בעזרת הצמדת אותיות (לתאריך לועזי) או ספרות (לתאריך עברי) עוקבות לשנת הפרסום:
דוגמאות: (רוזנבלום 2000א; 2000ב); (נתן תשס"ט1; תשס"ט2); (Welkos 1997a; 1997b)
- הפניות למקורות מן **העיתונות היומית** ייכתבו כרגיל – שם המחבר או המחברת ושנת הפרסום.
דוגמה: (לפיד 2000א)
אם מדובר במאמרי מערכת, ההפניה תהיה על פי שם העיתון:
דוגמה: (הארץ 2005)
מראה המקום המלא יופיע ברשימת המקורות.
- הפניה ל**ריאיון** שמופיע בעיתונות, באינטרנט או באמצעי תקשורת אחרים (טלוויזיה, פודקאסטים וכדומה) תיכתב בציון שם המשפחה של המרואיין או המרואיינת והשנה שבה נערך הריאיון.
דוגמה: (שקד 2019)
- הפניות ל**מקורות מקוונים** ייכתבו כרגיל – שם המחבר או המחברת ושנת הפרסום.
- אם יש הפניה למקור שהופיע בהערה הקודמת (בהערות השוליים), אין צורך לפרט את המקור שוב ואפשר להסתפק בקיצור "שם".

דוגמאות:

¹ גאלו ופרידמן 2015, 34–42.

² שם.

³ שם, 22–25.

⁴ Welkos 1997a.

⁵ שם, 5–11.

יוצאים מן הכלל

- **הפניות לפסקי דין** יירשמו בהערות שוליים במלואן וללא הדגשה.

דוגמאות:

- ¹ בג"ץ 75/76, "הילרון" חברה לייצוא ולייבוא גידולי ומוצרי חקלאות בע"מ נ' מועצה לייצור פירות ושיווקם (מועצת הפירות), פ"ד (3) 645 (1976).
- ² Atkins v. Virginia, 536 U.S. 304, 317–321 (2002).

- **הפניות למסמכים ארכיוניים** יירשמו בהערות שוליים במלואן וללא הדגשה.

דוגמאות:

- ¹ מאייר, ארנה. 1934. מי יעזור לקמץ בכוחות אדם? הארכיון הציוני המרכזי (להלן אצ"מ) F49\2185-44.
- ² Domestic science school, teachers' meeting, 23.6.1936. אצ"מ F49\1139-45.

מה כוללת הרשימה הביבליוגרפית?

- בסוף הטקסט (של הספר או המאמר) תובא רשימת המקורות הביבליוגרפיים שהוזכרו בו, תחילה המקורות בעברית ולאחר מכן המקורות בלועזית.
- ברשימה הביבליוגרפית יופיעו במלואם כל מראי המקום של כל המקורות שזכרו בגוף הטקסט. ולהפך, לכל מקור המצוין ברשימת המקורות צריכה להיות הפניה בגוף הטקסט. חייבת להיות התאמה מלאה בין ההפניות למקורות בגוף הטקסט לבין המקורות המופיעים ברשימה הביבליוגרפית.
- יש להקפיד על מראי מקום מלאים (אופן הרישום מודגם בהמשך).
שמות הפרטיים של המחברים והמחברות, העורכים והעורכות או המתרגמים והמתרגמות יובאו במלואם. יש לציין במראה המקום את שם המשפחה ואחריו את השם הפרטי.
- שמות פרסומים (ספרים, כתבי עת, עיתונים) בעברית ייכתבו **בהדגשה**, ובלועזית – בהטיה. שמות מאמרים, הרצאות ועבודות דוקטור ייכתבו בין מירכאות כפולות.
- הרשימה תסודר על פי סדר א-ב של המחברים. מקורות שונים של אותו מחבר או אותה מחברת יירשמו בסדר כרונולוגי, מן המוקדם אל המאוחר.
- הבחנה בין מקורות של אותו מחבר או אותה מחברת מאותה השנה תיעשה באמצעות הצמדת אותיות (לתאריך לועזי) או ספרות (לתאריך עברי) עוקבות לשנת הפרסום. חשוב להקפיד שהמקורות יופיעו בסדר כרונולוגי, מהמוקדם למאוחר.

דוגמאות:

- ח'מאיסי, ראסם. 2010. **חסמים בפני שיתוף הערבים במוסדות התכנון ובעיצוב המרחב הציבורי בישראל**. ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות.

ח'מאיסי, ראסם. 2010ב. **לקראת הקמת מנהלות לאזורי תעשייה בישובים הערבים**. נצרת : מט"י נצרת והכפרים.

Niebuhr, Gustav. 1999a. "Methodist minister is convicted of breaking church law with gay rite". *The New York Times*, March 27.

Niebuhr, Gustav. 1999b. "Ban on ordaining homosexuals is upheld". *The New York Times*, June 26.

- הפניה למקור שנכתב על ידי מחבר ועמיתים נוספים תופיע ברשימה **מתחת** למקורות שנכתבו על ידי המחבר בלבד. יש לציין את שם המשפחה של המחבר ואחריו את השם הפרטי. **שמותיהם של שאר העמיתים יופיעו בהיפוך סדר: שם פרטי ולאחריו שם משפחה.**
- בהפניה למקור שתורגם לעברית יש לציין את שם המתרגם או המתרגמת אחרי שם המקור. כאשר המקור המתורגם אינו מאנגלית, יש לציין גם את השפה שממנה תורגם.
דוגמה: תרגום משוודית: דנה כספי
- ברישום מקורות באנגלית יש להקפיד על שימוש נכון באותיות רישיות (Capital letters). אותיות אלה יופיעו **רק** במילים הפותחות של שם הספר או המאמר (וגם במילה הפותחת אחרי נקודתיים), למעט בשמות אנשים, מקומות או מושגים שנהוג לכתוב באות רישית. לעומת זאת, המילים המרכיבות שמות של כתבי עת ייכתבו באותיות רישיות. כל הדוגמאות באנגלית המופיעות במסמך זה נכתבו באופן זה.
- מקורות בשפות לטיניות ייכתבו בשפת המקור, למעט המילים והקיצורים **שאינם חלק מכותרת המקור** (למשל in, and, ed., trans. pp. שם העיר שבה ראה המקור אור). אלה ייכתבו **באנגלית**.
- במקורות בשפות לא שכיחות (למשל שפות סלאביות) יצורף תרגום לעברית של כותרת המקור בין סוגריים מרובעים.
- מקורות בערבית ייכתבו **בתעתיק לעברית**. בהמשך יופיעו ברצף כותרת המקור בערבית ותרגומה לעברית בין סוגריים מרובעים.
- בהפניה **למקור מקוון** תצוין כתובת האינטרנט רק אם לא ניתן למצוא את המקור על ידי הקלדת שמו או אם יש חשש לאי-הבנה.

דוגמאות

ספרים

קפלן, אברהם. 1979. **דרכי המחקר – מתודולוגיה של מדעי ההתנהגות**. ירושלים: מוסד ביאליק.
לינדקוויסט, סוון. 2017. **השמידו את כל הפראים**. תרגום משוודית: דנה כספי. תל אביב: עם
עובד.

אל-קאסמי, נורה מחמד. 2007. אל-ג'ויד אל-הנדי פי אל-ח'ליגי אל-ערבי, 1820–1947 [الوجود الهندي
في الخليج العربي ١٨٢٠–١٩٤٧م; הנוכחות ההודית במפרץ הערבי, 1820–1947]. אל-שארגיה:
דאארה אל-תיקאפה ואל-אעלאם.

Sumner, Colin. 1994. *The sociology of deviance: An obituary*. London: Open University
Press.

Aizenshtat, Yakob. 1991. *Zapiski sekretaria voennogo tribunala*. London: Overseas
Publication Interchange.

פרק מספר

כתריאל, תמר. 1999. "סגנון דיבור כסגנון תרבות: לדבר 'דוגרי', לעשות 'מוסיירה'", בתוך **מילות
מפתח: דפוסי תרבות ותקשורת בישראל**. חיפה: אוניברסיטת חיפה, עמ' 206–225.

Shils, Edwards. 1975. "Charisma", in *Center and periphery: Essays in macrosociology*.
Chicago: University of Chicago Press, pp. 127–135.

מאמרים בתוך קובצי מאמרים

קורנהאוזר, וויליאם. 1973 [1967]. "אליט שלטת או קבוצת וטו", בתוך משה ליסק (עורך), **סוגיות
בסוציולוגיה**. תל אביב: עם עובד, עמ' 143–159.

הוקס, בל. 2006 [1984]. "אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים", בתוך דלית באום, דלילה אמיר,
רונה ברייר-גארב, יפה ברלוביץ', דבורה גריינימן, שרון הלוי, דינה חרובי, סילביה פוגל-
ביז'אוי (עורכות), **ללמוד פמיניזם: מקראה**. תל אביב: הקיבוץ המאוחד, סדרת מגדרים, עמ'
224–243.

Kornhauser, William. 1967. "Power elite or veto groups", in Seymour Martin Lipset and Leo
Lowenthal (eds.), *Culture and social character*. New York: Free Press, pp. 65–81.

מאמרים בכתבי עת

ח'מאיסי, ראסם. 1995. "דילמות בהתפתחות השלטון המקומי ביישובים ערביים". **המזרח החדש** לז, עמ' 123–137.

בן גל, עינב וורד סלונים-נבו. 2018. "שיתוף הורים בוועדות תכנון, טיפול והערכה הדנות בסידור חוץ ביתי". **ביטחון סוציאלי** 104, עמ' 87–121.

הרבסט-דבי, ענת ועמית קפלן. 2018. "אהבה בימי משבר: היבטים מגדריים של השכלה, תעסוקה וגירושין". **מגמות** נג: 2, עמ' 107–136.

Lasswell, Harold D. 1941. "The Garrison state". *American Journal of Sociology* 46, pp. 448–455.

Goodman, Richard A., et al. 1991. "Alcohol and fatal injuries in Oklahoma", *Journal of Studies on Alcohol* 52:2, pp. 156–161.

עיתונים יומיים

לפיד, יוסף. 1997. "אנטישמים באינטרנט". **מעריב**, 15 בינואר.

רוזנבלום, דורון. 2000. "במדינה לכאורה". **הארץ**, מוסף הארץ, 7 באפריל.

Welkos, Robert. 1984. "Doctor involved in blindings is given a 4-year term". *Los Angeles Times*, April 27.

עבודות מוסמך ועבודות דוקטור

בנימין, בועז. 1993. "התפתחות העדפות פוליטיות אצל בני נוער: השפעת תפיסת ההורים כסמכויות ידע פוליטי". חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה". אוניברסיטת תל אביב.

Wilfley, Denice E. 1989. "Interpersonal analyses of bulimia: Normal weight and obese". Ph.D. dissertation, University of Missouri, Columbia.

הרצאות

הנדל, אריאל. 2006. "טכנולוגיה של אי-ודאות מרחבית בשטחים הכבושים: מבוא לגיאוגרפיה של אסון". הרצאה שנישאה במסגרת הסדנה "חיים חשופים" במכון ון ליר בירושלים, 18–20 בספטמבר.

Oyserman, Daphna. 2017. "Using technology to bolster identity-based motivation and hence, academic success". Lecture presented at the Chaise conference for the study of innovation and learning technologies, The Open University, Raanana, February 14.

ניירות עמדה, ניירות עבודה וניירות מדיניות

גאלו, ליאור ועמית פרידמן. 2015. "שער החליפין האפקטיבי בישראל". **נייר עבודה**. ירושלים: בנק ישראל.

Casella, Alessandra, Jean-François Laslier, Antonin Macé. 2016. "Democracy for polarized committees: The tale of Blotto's Lieutenants Casella". *Discussion paper*. Department of Economics, Columbia University (June).

מקורות מקוונים (שלא יצאו לאור בדפוס)

אליזרע, רותם. 2005. "הבריאות בישראל לעומת אירופה: רע כאן אבל חיים יותר". *ynet*, 7 ביולי. קרומר-נבו, מיכל, איילה מאיר, נורית ויסברג-נקש. 2019. "מבוא: עבודה סוציאלית מודעת-עוני: הנהגת הפרדיגמה במחלקות לשירותים חברתיים בשנים 2014–2018". **ביטחון סוציאלי 106**, עמ' 9–32.

Willig, Robert D. 1993. "Public versus regulated private enterprise". *World Bank Research Observer*, pp. 155–180.

Campbell, James D. and April M. Franco. 2013. "[Cannibalization, innovation and spin-outs](#)". *DRUID Working Papers no. 13-11*. Department of Business Studies, Copenhagen Business School, Department of Industrial Economics and Strategy/Aalborg University.

מאמר אקדמי עם DOI

Holliday, Jenna K. 2013. "Turning the table on the exploitative recruitment of migrant workers: The Cambodian experience". *Asian Journal of Social Sciences* 40:4, pp. 464–485.
DOI: 10.1163/15685314-12341249

ערכים מילוניים או לקסיקליים

בורשטיין, איתן. 2015. "אירוניה", בתוך **לקסיקון לתרבות הקלאסית: אלים, אישים, מושגים ואתרים**. PERTINAX הוצאה לאור, עמ' 86–87.

"Face". 1986. *Oxford student's dictionary for Hebrew speakers*. Tel Aviv: Kernerman-Lonnie Kahn, p. 274.